

Landbougdommens Uddannelse og Erhvervelse af Lærebrev.

Den 22. Maj bragte Statsradiofonien en Udsendelse med ovennævnte Titel, tilrettelagt og ledet af Forstander *S. Larsen Sørensen*, Malling Landbrugsskole. Vi gengiver her Hovedindholdet af de forskellige Udtalelser, der blev fremsat.

Forstander *S. Larsen Sørensen* indledede med at fremhæve, at Maalet i Landbougdommens Uddannelse er den samme som altid, men Vejene, der gaas, kan være forskellige, og udtalte:

Jeg vil gerne udforme Maalet i to Punkter:

At gøre Landbougdommen velskikket til at drive et Landbrug — stort eller lille — som de nu faar det.

At give Landbougdommen en berettiget Fagstolthed for deres Erhverv.

Der er ingen Grund til Mindreværdskomplekser. Landbruget er et stærkt krævende Erhverv, og den, der mestrer det Fag til fulde, vil ikke alene faa Glæde i sit Virke i Landbruget, men har ogsaa Grund til at være stolt af sit Fag.

Uddannelsen er hidtil gaaet efter det Motto: „Det er Lysten, der driver Værket“, og heldigvis er Landbruget et stærkt lystbetonet Erhverv, og mange Unge har igennem Lysten været ansporet stærkt, saa de har gjort et energisk Arbejde for deres Uddannelse. De har skaffet sig lærerige Pladser hos dygtige og driftige Landmænd og faaet en god praktisk Uddannelse og ved Opsparing af tjent Løn og Statsstøtte faaet den teoretiske Uddannelse igennem Skoleophold. Men for mange er Uddannelsen gaaet meget planløst, eller de har ingen egentlig Uddannelse gennemgaaet.

Der er nu Interesse flere Steder for en mere planmæssig Uddannelse for Landboudommen. Jeg kan nævne, at Forstander *H. N. Frandsen*, Øtoftegaard, i Foraaret 1943 holdt et Foredrag i Det kgl. danske Landhusholdningsselskab og fremsatte en Plan til landsomfattende Uddannelse for unge Landmænd. Planen vandt Bifald i vide Kredse inden for Landbruget.

Der maa mere Plan i Uddannelsen, og der bør gives Ungdommen Vejledning paa dette vigtige Felt.

Der er nu af De samvirkende danske Landboforeninger udpeget ca. 600 Læresteder rundt omkring i Landet, men det er kun at gøre Arbejdet halvt, naar der ikke er gennemført en Læringleuddannelse. De nye Veje, der skal føre frem til Maalet, er, at der skal være en Læretid for vore mandlige Medhjælpere paa Landet med baade praktisk og teoretisk Uddannelse, og efter endt Læretid skal kunne erhverves et Lærebrev, og det skal ikke være efter en Eksamen eller et Svendestykke, men paa Grundlag af flere Aars godt og solidt Arbejde, og det hele organiseres paa Frivillighedens Grundlag.

Man kan spørge, er det Tidspunktet nu at foretage noget nyt, naar Arbejdsforholdene er saa vanskelige? For mig staar det saadan:

1. At Planen giver i sig en Fordel for Ungdommen, og det berettiger den ført ud i Praxis.
2. At det gælder om at holde Ungdommen ved Landbruget.

Nogle vil spørge: „Er det nu noget, som Ungdommen vil give sin Tilslutning til?“ — Jeg tror afgjort Ja. — Der har lydt mange kritiske Røster om Ungdommen i de senere Aar, men ingen kan afkræfte den Sandhed, at den i stigende Tal i de senere Aar er sluttet op om Arbejdet for sin Dygtiggørelse, og naar den nu opdager, at her er Vejen anvist, saa skal den nok møde, og Tilslutningen blive god. Men saa er det ogsaa Betingelsen, at Arbejdet organiseres paa det brede Grundlag. Baade Landboforeningerne, Husmandsforeningerne og de Unge selv maa danne et Samvirke til Løsning af Spørgsmaalet. En saadan Ordning vil give de Unge øget Respekt for Landbrugsarbejdet, fordi der afkræves dem en Uddannelse, og Lærebrevet

vil ved Pladssøgning tjene som et Bevis for, at de har gennemgaaet en god og grundig Landbrugsuddannelse.

En Sag trænger ofte til at blive belyst fra flere Sider, og vi er nu forsamlede Repræsentanter her fra de unge Landbrugsmedhjælpere, praktiske Landbrugere og Teoretikere, som i Kraft af Alder og Stilling kan se Spørgsmaalet baade fra de Unges Side og fra den praktiske Landmands.

Konsulent *Maarssø* vil jeg bede fortælle om, hvordan et Lærebrev kan erhverves.

Konsulent *Sv. Aa. Maarssø*:

Her paa Aarhuseggen har vi planlagt Arbejdet saaledes: Inden for et passende Omraade — det vil sige ca. en halv Snes Landboforeninger og et lignende Antal Husmandskredsforeninger — vælges et Fællesudvalg for Landboungdommens Uddannelse ved, at hver af de tilsluttende Foreninger udpeger et Medlem og 1 Suppleant — Fællesudvalget kan senere supplere sig med Repræsentanter for andre interesserede Parter som Skoler, Konsulenter, Foreninger af unge Landmænd o. s. v.

Dette Fællesudvalg forestaar Uddannelsen paa denne Egn, men efter en Plan, som er udarbejdet i Fællesskab med andre tilsvarende Udvalg i andre Egne, hvor dette Arbejde tages op, idet de enkelte Udvalg sammen med Det kgl. danske Landhusholdningsselskab danner en Sammenslutning. Dette muliggør, at de Unge kan tage Plads paa Læresteder i forskellige Egne af Landet og alligevel opnaa en Uddannelse efter en bestemt Plan, og Uddannelsen bliver derved mere udviklende, alsidig og fuldstændig. Uddannelsen omfatter baade Praksis og Teori.

Den praktiske Uddannelse opnaas ved, at Fællesudvalget foranlediger, at der foretages en Udpegning af Læresteder inden for samtlige tilsluttede Foreninger. Antallet af Læresteder skal til en Begyndelse være mindst to i hvert Sogn. Den praktiske Uddannelse kan ikke afsluttes, før Eleven er fyldt 20 Aar, og den bør være mindst 3 og helst 4 Aar. Fællesudvalget bestemmer i hvert Tilfælde, hvor lang Læretiden i Praksis skal være, idet der tages Hensyn til, om Eleven er opvokset ved Landbruget, har arbejdet ved Landbruget før og flere andre

Forhold. Læretiden paa det enkelte Lærested er i Reglen mindst 1 Aar. De 2 sidste Aar af den praktiske Uddannelse skal Eleven føre en af Fællesudvalget godkendt Dagbog med Driftoplysninger fra Ejendommen.

Ved Anerkendelsen af Læresteder henstiller Fællesudvalget til Ejerne, at Mindstelønnen til Elever skal være Gennemsnitslønnen paa vedkommende Egn, herudover overlades Lønspørgsmaalet til fri Afgørelse mellem Parterne. Man vil paa denne Maade søge at forhindre, at nogle af de mest maalbevidste Unge ikke vil gaa ind under den planmæssige Uddannelse, fordi der gives en mindre Løn paa Lærestederne, og det synes de ikke, at de har Raad til at gaa for. Samtidig hermed gøres der overfor de Unge opmærksom paa den Betydning, som Opsparing kan faa for dem, den Dag de skal overtage en Ejendom, og man søger at give dem Forstaaelse af og Vilje til Opsparing, fordi Opsparings karakterdannende Betydning vil være en stor Hjælp i Arbejdet med Ungdommens Uddannelse og af afgørende Værdi for de Unge selv og dermed for Landbruget.

Den teoretiske Uddannelse paabegyndes i den praktiske Læretid, idet Eleverne skal have Lejlighed til at deltage i de faglige Kursus, som gennemføres paa Egnen, men naar Læretiden i Praksis er afsluttet eller omtrent afsluttet, skal Eleven gennemgaa et Ophold paa Landbrugsskole eller Husmandsskole, og det vil desuden blive anbefalet, at der forud for dette Skoleophold tages en Vinter paa Højskole.

Efter hvert Aars Ophold paa et Lærested og efter endt Skoleophold skal henholdsvis Husbonden og Skoleforstanderen udfylde et Vidnesbyrd om Eleven. Til dette Brug udarbejder Fællesudvalget et Standardvidnesbyrd til Brug paa Læresteder og et lignende til Brug paa Skoler. Som et Bevis for fuldstændig Uddannelse i Praksis og Teori udsteder Fællesudvalget efter afsluttet Læretid og Skoleophold et *Lærebrev* til Eleven, naar der foreligger Vidnesbyrd fra samtlige praktiske og teoretiske Læresteder, og disse Vidnesbyrd er af en saadan Godhed, at Fællesudvalget finder det forsvarligt at udstede Lærebrev med dem som Grundlag.

Lærebrevet indeholder Oplysninger om Elevens Navn, Fødselsdag og Aar, samt Fødested, og derefter en Gennemsnits-

karakter for praktisk og teoretisk Uddannelse, samt Oplysninger om, hvor mange Aar den praktiske Uddannelse paa anerkendte Læresteder omfatter, og hvilke Kursus og Skoleophold Eleven har gennemgaaet. Endvidere findes indsat i Lærebrevet alle de originale Vidnesbyrd, som Eleven har erhvervet.

Med denne planmæssige Uddannelse og Udstedelse af Lærebrev er der givet Landbrugets unge Mænd et Maal at stræbe efter i de unge Aar, og der er med de omtalte Vidnesbyrd og Lærebrevet givet Mulighed for at faa sikre Oplysninger om den unge Landmands Duelighed — Oplysninger, som kan have stor Værdi for dem, der senere skal antage den unge Mand i en Stilling, i Modsætning til de hidtil anvendte saakaldte anbefalinger, og ikke mindre Værdi har de for den unge Landmand selv, naar han søger Stillinger eller skal søge økonomisk Støtte ved Overtagelse af en Ejendom, idet det maa betragtes som en sikker Dokumentation af, at han har gennemgaaet en vel tilrettelagt og gennemført Uddannelse til sin Fremtidsgerning.

Derfor maa man regne med, at Lærebrevet vil blive til Gavn baade for Ungdommen og for Erhvervet, og som Følge heraf maa baade unge og ældre kunne samles om en planmæssig Uddannelse af Ungdommen med Erhvervelse af Lærebrev.

Forstander *S. Larsen Sørensen*: Her er to unge Landbrugsmedhjælpere, og jeg vil bede *Chr. Aagaard*, Vendsyssel, fortælle. „Hvad har givet dig Lysten og Interessen for Landmandsgerningen?“

Chr. Aagaard: Ja, vi Unge kan kun med Glæde hilse det Arbejde, der gøres fra landbrugsfaglige Kredse for at dygtiggøre Ungdommen til dens fremtidige Gerning ved Landbruget. Men for mig vil det falde mest naturligt at nævne „De landbrugsfaglige Ungdomsskoler“, hvor jeg igennem flere Aar har været aktiv Deltager. Disse Skoler er Landet over lagt til rette som et treaars Kursus. Der undervises f. Eks. første Vinter i Kreaturholdets Røgt og Pleje, den næstfølgende i Markbruget og tredje Vinter om Frugttræer, Industriplanter og Markens Gødskning. Om Sommeren afholdes Markvandring, aflægges

Besøg hos kendte Kvægopdrættere, og der gives Undervisning i Hestemønstring o. lign.

Skolearbejdet møder den bedste Forstaaelse hos de ældre. Det har vi Beviser paa, idet den ugentlige Friertermiddag, der kræves for at følge Skoleundervisningen, blev givet beredvilligt, og Skolen har endda været besøgt af flere Unge i tjenende Stilling end af hjemmeværende Børn.

Det, jeg tror, der har den største Betydning, er dog, at det praktiske Arbejde og den teoretiske Undervisning gaar Haand i Haand.

Ud fra egen Erfaring ved jeg, at faar man først Forstaaelsen af, at Landbruget ogsaa har en teoretisk Side, vaagner samtidig Glæden ved selve Arbejdet, velsagtens fordi man bedre kan se det i Sammenhæng. De landbrugsfaglige Ungdomsskolars egentlige Maal er ikke at uddanne os unge, men at starte os paa en saadan Maade, at vi ved Selvstudium og ved Ophold paa Høj- og Landbrugsskoler søger Dygtiggørelse saadan, at vi, naar vi engang for Foden under eget Bord, maa være kvalificerede Dyrkere af Danmarks Jord. Og naas det, kan Skolens Betydning ikke overvurderes.

Forstander *S. Larsen Sørensen*: *Helge Vadgaard*, Aarhusegnen! Er du af samme Anskuelse som din Kollega?

Helge Vadgaard: Der er ingen Tvivl om, at de landbrugsfaglige Ungdomskursus spiller en stor Rolle ved Landboudommens Uddannelse. Men det er jo desværre saadan, at Tilslutningen mange Steder er for daarlig, og det er for faa af de unge, der kommer med til disse Kursus. Derfor er det sikkert ogsaa, at man flere Steder rundt om i Landet har ladet oprette Foreninger af unge Landmænd og dermed overgivet Ledelsen til de unge selv.

Det er da ogsaa ganske givet en stor Fordel, at de unge selv faar Lov til at lede Arbejdet. Det skaber større Interesse og trækker langt flere med, hvilket er bevist ved de Foreninger, der har bestaaet i længere Tid, f. Eks. Foreningen af unge Landmænd paa Lolland-Falster og i Sydsjælland.

Forstander *S. Larsen Sørensen*: Hvad mener du om dette med Udpegningen af Læresteder?

Helge Vadgaard: Ja, den Ordning har vi unge kun Grund til at være glade for, og unge Landmænd har her faaet en virkelig Chance for at faa deres Uddannelse i den bedste Orden, baade praktisk og teoretisk. Tit hører man udtale, at den praktiske Uddannelse er den vigtigste. Men man maa dog indrømme, at det ikke er nok at faa lært at udføre de forskellige Arbejder, der kræves af en Landarbejder, og handle efter andres Indsigt og Omtanke. Maalet maa være en praktisk og teoretisk Uddannelse i Forening og en Evne til at handle efter egen Viden og Dømmekraft.

En af de største Fordele ved saadanne Læresteder, synes jeg, er, at de unge kommer ud til dygtige og energiske Landmænd, der kan og vil gøre et Arbejde for de unge — hvor de ikke blot faar at vide, at Arbejdet skal gøres, men ogsaa hvorfor og hvornaar det skal gøres, ja, i det hele taget bliver sat ind i alt vedrørende Driften i et moderne Landbrug. De unge skulde ogsaa gerne paa disse Steder komme til at leve under hjemlige og betryggende Forhold, der kan faa Betydning for dem senere hen.

Alt for mange unge er ved daarlige Pladser kommet skævt ind paa Landmandsgerningen og har dermed tabt Lysten. Vi unge er taknemlige for de gode Uddannelsesvilkaar, der her gives os, og vi vil søge at udnytte dem paa bedst mulig Maade, idet vi erkender, at Dygtiggørelse altid vil være Ungdommens bedste Aktiv.

Forstander *S. Larsen Sørensen*: Den næste, jeg vil spørge, er Forpagter *Bang Nikolaisen*, Frijsendal. „Hvad mener De, Fordelen er ved en Lærlingeplads frem for en Karleplads?“

Forpagter *N. Bang Nikolaisen*: Naar jeg skal fremhæve Fordelen ved en Lærlingeuddannelse under denne Ordning, saa er der jo mange. For det første faar den unge Mand, skønt han tjener Karleløn, en Garanti for at komme til et Landbrug, der

er anerkendt som et godt Lærested — et Sted, hvor han gennem Samliv og Samtale med en dygtig Husbond og gode Kammerater faar et godt Indblik i sin fremtidige Livsgerning. Desuden, naar han giver sig ind under en saadan Uddannelse, og Læretiden er forbi, saa kan han jo fremlægge et Bevis for, at han virkelig *har* lært noget, hvilket i mange Tilfælde vil betyde en stor Fordel frem i Tiden.

Der er et gammelt Ord, der siger, „for Ret at byde, — lær først at lyde“, og vil man give sig ind under en saadan Uddannelse, maa man gøre sig klart, at der er en *Plan* i det, og den skal følges.

Den unge Landmand, der gaar ind i en Lærlingeuddannelse med det Formaal, at han under en dygtig Landmands Ledelse søger at forstaa hans Metode, forstaa netop den Gaards Driftsform, selv om den maaske er forskellig fra den, hvor han var før, søge at suge de Indtryk ind, som nu netop dette Lærested byder — han skal nok faa noget ud af det.

Paa den anden Side vil jeg sige: For en Husbond, der holder af Mennesker og særligt af Ungdom, er der ikke meget, der kan give ham saa mange Glæder, som at have med unge interesserede Medhjælpere at gøre. Det er min Erfaring, at der ikke er noget, der øger den unge Mands Interesse som det, at man taler med ham, forklarer ham, hvorfor man netop gør det og det — hvordan ens Arbejdsplan er, og hvorfor man nu netop gaar den Vej.

En af Grundpillerne i Lærlingeuddannelsen er jo netop det, at man taler med hinanden, og jeg tror ikke, der er noget, der betaler sig bedre. En Ting af stor Betydning er ogsaa de Omgivelser, som man byder de unge — pæne Værelser, en hyggelig Samlingsstue o. s. v. Alt dette gør, at de unge befinder sig vel hjemme, og at der skabes Grundlag for et hyggeligt Hjemliv og et godt Kammeratskab mellem Medhjælperne.

Forstander *S. Larsen Sørensen*: Jeg vil gerne spørge Husmand *Ole Peter Jensen*, Hammel: „Har Lærlingeuddannelsen nogen Betydning for det mindre Landbrug?“

Husmand *Ole Peter Jensen*: Ja, det har den i lige saa stort Omfang som for det øvrige Landbrug, og jeg vil gerne fremhæve den Betydning, som en alsidig Uddannelse har — ikke mindst for de unge, der skal virke paa de mindre Brug.

Følger vi nu den unge Mand ud i hans Plads i Landbruget, da er det næsten altid Hesten og Marken, der er hans Lyst og optager ham helt, medens Kostald, Svinestald, Fjerkræ m. m. ikke har saa stor Interesse for ham. Herved kommer han til at mangle det, som vel nok er noget af det vigtigste i det mindre Landbrug. Naar den unge Mand saa faar sit eget Brug og skal i Gang her, da bliver han straks klar over, at der er et Hul i hans Uddannelse. Og han kommer maaske ud for en Del Uheld i sin Besætning, som han kunde have undgaaet, hvis han havde haft lige saa god Uddannelse i Pasningen af sine Dyr, som han havde i Pasningen af sin Jord.

Men ogsaa Skoleopholdet kniber det med. Tager vi f. Eks. en Opgørelse over Elever paa vore Højskoler, Landbrugs- og Husmandsskoler, ser vi, at det kun er Mindsteparten af Eleverne, der er fra de mindre Landbrug. Det er ikke Lysten til at komme paa Skole, der mangler hos de Unge, men naar den unge Mand kommer op i den Alder, da han kan faa et virkeligt Udbytte af et Skoleophold, melder der sig ogsaa andre Tanker hos ham — Tanken om selv at faa en Ejendom — stor eller lille — at arbejde med. Hvis det skal lykkes for ham, maa han spare saa meget af sin Løn sammen som muligt. Han synes ikke, at han kan faa Raad til at ofre den Vinter paa Skolen. Derfor opgiver han Skoleopholdet og kommer til at mangle noget af den teoretiske Uddannelse.

Hvis denne Uddannelse for de unge Landmænd kunde bidrage til, at den unge Mand maatte høste sine Erfaringer gennem sin Uddannelse, saa han maatte slippe for selv at betale dyrt for dem i sit eget Brug, og dertil faa den bedst mulige teoretiske Uddannelse, da var meget vundet for ham selv og hans Hjem. —

Forstander *S. Larsen Sørensen*: Det kgl. danske Landhusholdningsselskab har gennem mange Aar haft en Læringleuddan-

nelse, og jeg beder Redaktionssekretær *Chr. Aage Nielsen*, der har arbejdet med den, afslutte denne Udsendelse. —

Redaktionssekretær *Chr. Aage Nielsen*: Som Forstander Larsen Sørensen antydede, er Tanken om en planmæssig Landmandsuddannelse ikke af ny Dato. — Saa langt tilbage som 1820 iværksatte Landhusholdningsselskabet en Landvæsensuddannelse, som med vekslende Tilgang af Elever har været fortsat siden. Der har i de seneste Aar kunnet spores en voksende Interesse for og Tilslutning til Uddannelsen, og derfor begyndte man at arbejde med Planer om en Ændring, saa den kunde blive mere tidssvarende.

Medens disse Overvejelser stod paa, skete der det, at man ogsaa andre Steder begyndte at tumle med lignende Planer, bl. a. i Københavns Amts Landboforening. Det kunde tyde paa, at Tiden var ved at modnes til et Fremstød for denne Sag. I Øjeblikket arbejdes der med Spørgsmaalet i forskellige Egne af Landet efter de Retningslinier, som Forstander *Frandsen*, Øtoftegaard, har gjort sig til Talsmand for. Det gælder saaledes ikke blot inden for Landhusholdningsselskabet og i Aarhusegnens landøkonomiske Foreninger, men ogsaa i Sønderjylland, paa Sjælland og Lolland-Falster.

Der er ingen Tvivl om, at den væsentligste Del af Arbejdet maa udføres der, hvor Uddannelsen foregaar — altsaa lokalt. Men der er dog en Række Opgaver, som det vil være naturligt, ja nødvendigt at løse i Fællesskab.

Udarbejdelsen af fælles Retningslinier for Uddannelsen er den første Opgave, der ligger for. Det er nødvendigt, at man overalt arbejder efter en fælles Plan, bl. a. af Hensyn til, at Eleverne frit skal kunne flytte fra en Landsdel til en anden og stadig være under Uddannelsen.

Forud for hver Skiftedag maa der udarbejdes Fortegnelser over Læresteder med ledige Pladser, som Eleverne kan søge, men ogsaa andre Opgaver vil falde naturligt for det Landsudvalg, som Konsulent *Maarssø* hentydede til, f. Eks. Udstedelse af Lærebrev og Godkendelse af Læresteder efter de lokale Udvalgs Indstilling. Sideløbende med Planernes *praktiske*

Gennemførelse maa der udføres et Oplysnings- og Vejledningsarbejde, ja maaske endda tillige en vis Form for Propaganda blandt unge Landmænd.

Hvorfor skal Landbrugets Unge ikke — som de Unge inden for andre Erhverv — søge at uddanne sig efter en vis Plan. Det maa dog være det eneste rigtige. Ikke des mindre ser man Gang paa Gang, hvor lidt Hensyn der tages til, at Ungdomsaarene er Læreaar, Forberedelsen til engang at blive dygtige, selvstændige Landmænd.

Ogsaa de Unge bør være direkte med og tage deres Medansvar for en planlagt Uddannelses rette Gennemførelse. Der findes jo nu adskillige Foreninger af unge Landmænd, der interesserer sig derfor. Det Arbejde for Sagen, som de Unge kan gøre inden for deres *egne Rækker*, kan man ikke undvære.

Der vil altid være Brug for faglig Dygtighed. Gang paa Gang har *den* været med til at bringe Landbruget gennem vanskelige Tider, og saadan vil det ogsaa blive i Fremtiden. Kravene til de Unge, der vil drive det til noget ved Landbruget, vil utvivlsomt stadig skærpes, men det bør kun gøre Erhvervet mere tillokkende.

Faglig Dygtighed — praktisk saavel som teoretisk — er en vigtig Forudsætning for Fremskridt og Udvikling, og det er i Erkendelse heraf, at Spørgsmaalet om en mere planmæssig Uddannelse inden for Landbruget føres frem. En god Oplæring og Uddannelse kan ikke værdsættes højt nok. Den har alle Dage været — og vil vedblivende være det bedste, som Landbruget kan give den opvoksende Slægt i Arv.
